

"הגירה ללא דרכון" צעירות וצעירים יוצאי החברה החרדית: מיפוי צרכים והמלצות לפיתוח מענים

עיריית ענבר אלומה לוי-זוהר יואב לף

עריכת לשון: רויטל אביב מתוק
תרגום לאנגלית (תקציר): דורי ריבקין
עיצוב גרפי: אפרת ספיקר

המחקר הוזמן על ידי הקרן למפעלים מיוחדים של המוסד לביטוח לאומי ומינהל של"מ –
שיקום, ליווי ומניעה במשרד הרווחה והביטחון החברתי ומומן בסיועם.

מכון מאירס ג'וינט ברוקדייל
ת"ד 3886 ירושלים 9103702
טלפון: 02-6557400
brook@jdc.org | brookdale.jdc.org.il

ירושלים | כסלו תשפ"ו | דצמבר 2025

תקציר

רקע

בשנים האחרונות מתרבים הדיווחים על צעירים וצעירות שעוזבים את החברה החרדית ומבקשים לבנות לעצמם חיים חדשים בחברה הכללית (להלן: יוצאים). תהליך זה של יציאה מן החברה החרדית מלווה לעיתים קרובות במשבר זהות, בריחוק מן המשפחה ומן הקהילה, ובמקרים רבים גם בקשיים כלכליים, רגשיים ותעסוקתיים. היציאה מן החברה החרדית אינה כרוכה תמיד בנטישת האמונה הדתית, אך לרוב היא טומנת בחובה התרחקות מן המרקם החברתי והקהילתי שמאפיין את העולם החרדי, והשתלבות בסביבה שאינה מוכרת, לעיתים ללא עורך תומך וללא הכנה מוקדמת.

כדי לפתח שירות או מערך שירותים מותאם לצורכי היוצאים, ומתוך צורך בידע עדכני, פנו מינהל של"מ – שיקום, ליווי ומניעה במשרד הרווחה והביטחון החברתי והקרן למפעלים מיוחדים של המוסד לביטוח לאומי למכון מאיירס-ג'וינט-ברוקדייל בבקשה לבצע מחקר הממוקד בקבוצה זו באוכלוסייה.

מטרה

לבחון את מאפייני הצעירות והצעירים היוצאים מן החברה החרדית בישראל, את האתגרים הניצבים בפניהם ואת המענים החברתיים הקיימים והחסרים בתחומי ההשכלה, התעסוקה, הדיור, הרווחה ובריאות הנפש.

שיטה

המחקר כלל סקירת ספרות מקיפה על תופעת היציאה מן החברה החרדית ועל דפוסי המעבר בין קבוצות חברתיות בישראל ובעולם, וכן מחקר איכותני שהתבסס על ראיונות עומק עם יוצאות ויוצאים, אנשי מקצוע וגורמים ממסדיים וארגוניים הפועלים בתחום.

ממצאים מרכזיים

הממצאים מצביעים על כך שתהליך היציאה מן החברה החרדית מאופיין במשבר זהות עמוק, באובדן רשת התמיכה הקהילתית והמשפחתית ובתחושת ניכור ובדידות. רבים מן היוצאים נאלצים לבנות את זהותם ואת חייהם מחדש, תוך התמודדות עם פערים ניכרים בהשכלה, בתעסוקה ובמימנויות חיים בסיסיות:

מרבית היוצאים חווים נתק זמני או מתמשך ממשפחתם ומקהילתם החרדית, אם כי בחלק מן המקרים מתפתחים בהמשך תקשורת מחודשת ויחסי גישור.

לגברים חסרים לימודי ליבה ויכולות בסיסיות הנדרשות להשתלבות באקדמיה ובשוק העבודה, בעוד נשים מתמודדות בעיקר עם קשיים רגשיים וכלכליים המגבילים את התקדמותן. רבים מן היוצאים חווים מצוקה רגשית, חרדה ובדידות, ונזקקים לליווי מקצועי רגיש תרבותית.

המלצות עיקריות

לחזק את הקשרים בין המדינה והעמותות הפועלות עם יוצאים ובין ארגונים וקהילות בתוך החברה החרדית כדי ליצור ערוצי תקשורת, גישור ושיתופי פעולה שיכולים להפחית ניכור ולהקל את תהליכי היציאה והשמירה על קשר משפחתי.

להשקיע בפיתוח מומחיות מקצועית של עובדים סוציאליים לתחום היוצאים, אשר ישלבו ידע אקדמי עם הבנה חווייתית ותרבותית מעמיקה של תהליך היציאה. מומחיות זו עשויה לשמש גשר בין מערכת הרווחה לאוכלוסיית היוצאים, ולחזק את יעילות ומועילות הטיפול והתמיכה.

להמשיך ולפעול, דרך העמותות הוותיקות והמקצועיות שפועלות בשדה, לצד פיתוח מענים חדשניים לאוכלוסיית היוצאים המגוונת, כדי לסייע ליוצאים שמעוניינים להתגייס לצבא, להשלים השכלה ולפתח מסלול קריירה שיאפשר להם להשתלב בחברה הישראלית הכללית.